

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

બનારસ કૃષ્ણા કમિટી અને અન્ય

વિ.

કર્માયોગી શેલ્ટર્સ પ્રા. લિ.

(સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૨૩૮૬૦/૨૦૧૦)

૨૧ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૨

[ન્યાયમૂર્તિ અલ્તમસ કબીર અને ન્યાયમૂર્તિ જે. ચેલમેશ્વર]

આબિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬: કલમ ૨(એચ), ૩૧(પ) અને ૩૪ - 'પક્ષકાર' ને લવાઈ ચુકાદાની નકલની બજવણી - ધરાવવામાં આવ્યું: કલમ ૨(એચ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ "પક્ષકાર" શબ્દ સ્પષ્ટપણે એવી વ્યક્તિ સૂચવે છે કે જે મધ્યસ્થતા કરારનો પક્ષકાર છે અને તે કોઈ પણ રીતે એવી રીતે લાયક ઠરતો નથી કે જેથી તેમાં તેવા કરારના પક્ષકારના એજન્ટનો સમાવેશ થાય - તેથી, કલમ ૩૧(પ) નું યોગ્ય પાલન એટલે પક્ષકારને પોતે જ લવાઈ ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ સુપ્રત કરવી અને તેમના એડવોકેટને નહીં, જે સંબંધિત પક્ષકારને અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ આગળ વધવાનો અધિકાર આપે છે.

આભિત્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૧૧ હેઠળ નિમણૂક કરાયેલા મધ્યસ્થ દ્વારા ૧૨.૫.૨૦૦૪ ના રોજ એક ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો. મધ્યસ્થ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરાયેલ ચુકાદાની નકલ ૧૪.૫.૨૦૦૪ ના રોજ સામાવાળાના કાઉન્સિલ દ્વારા મેળવવામાં આવી હતી. સામાવાળાએ ચુકાદાને રદ કરવા માટે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી. અરજદારે વાંધો ઉઠાવ્યો કે ચુકાદો મળ્યાની તારીખથી ૯ મહિનાથી વધુના વિલંબ પછી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. હાઇકોર્ટના સિંગલ જજે સમયમર્યાદા બહાર હોવાના આધારે અરજી ફગાવી દીધી હતી. જોકે, હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે બાબતને ગુણદોષ પર ચુકાદા પરના વાંધાઓનો નિર્ણય કરવા માટે સિંગલ જજને રિમાન્ડ કરી હતી અને હોલ્ડ કર્યું હતું કે ચુકાદાની નકલ પક્ષકારને પોતે જ સુપ્રત કરવી પડે અને તેના કાઉન્સિલ પરની બજવણી એ અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ના અર્થમાં બજવણી ગણાતી નથી.

હાલની અરજીમાં, કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા માટેનો પ્રશ્ન એ હતો:

"શું આભિત્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૧(૫) અને કલમ ૩૪(૩) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, પક્ષકારના એજન્ટ પર લવાઈ ચુકાદાની બજવણી એ પક્ષકાર પર જ બજવણી સમાન છે કે કેમ."

અરજી ફગાવી દેતાં, કોર્ટે ધરાવ્યું:

૧.૧ "પક્ષકાર" શબ્દની ટેક્કો ટ્રિચી એન્જિનિયર્સના કેસમાં અને એ.આર.કે. બિલ્ડર્સ પ્રા. લિ.ના કેસમાં પણ પૂરતી ચર્ચા કરવામાં આવી છે. આભિત્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૨(એચ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ "પક્ષકાર" શબ્દ સ્પષ્ટપણે એવી વ્યક્તિ સૂચવે છે કે જે મધ્યસ્થતા કરારનો પક્ષકાર છે. આ વ્યાખ્યા કોઈ પણ રીતે એવી રીતે લાયક ઠરતી નથી કે જેથી તેમાં તેવા કરારના પક્ષકારના એજન્ટનો સમાવેશ થાય. તેથી, ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) અને કલમ ૩૪(૨) માં કરવામાં આવેલ કોઈપણ સંદર્ભનો અર્થ માત્ર પક્ષકાર પોતે જ હોઈ શકે અને તેનો એજન્ટ, અથવા વકાલતનામાના આધારે કાર્ય કરવા માટે અધિકૃત એડવોકેટ નહીં. આવી

પરિસ્થિતિઓમાં, કલમ ૩૧(પ) નું યોગ્ય પાલન એટલે પક્ષકારને પોતે જ લવાઈ ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ સુપ્રત કરવી અને તેના એડવોકેટને નહીં, જે સંબંધિત પક્ષકારને અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ આગળ વધવાનો અધિકાર આપે છે. [ફકરો ૧૫]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. ટેક્કો ટ્રિયી એન્જિનિયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ ૨૦૦૫ (૨) એસ.સી.આર. ૯૮૩ = (૨૦૦૫) ૪ એસ.સી.સી. ૨૩૯; સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર વિ. એ.આર.કે. બિલ્ડર્સ પ્રા. લિ. ૨૦૧૧ (૪) એસ.સી.આર. ૪૩૨ = (૨૦૧૧) ૪ એસ.સી.સી. ૬૧૬ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

પુષ્પા દેવી ભગત વિ. રાજેન્દર સિંહ અને અન્ય ૨૦૦૬ (૩) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૩૭૦ = (૨૦૦૬) ૫ એસ.સી.સી. ૫૬૬; અને બાયરામ પેસ્ટનજી ગારીવાલા વિ. ભારત સરકાર અને અન્ય ૧૯૯૧ (૧) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૧૮૭ = (૧૯૯૨) ૧ એસ.સી.સી. ૩૧ – તફાવત દર્શાવવામાં આવ્યો.

નેશનલ પ્રોજેક્ટ્સ કન્સ્ટ્રક્શન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. બુંદેલા બંધુ કન્સ્ટ્રક્શન્સ કંપની એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ દિલ્હી ૨૦૨ – સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

નાઝીર અહમદ વિ. કિંગ એમ્પેરર એ.આઈ.આર. ૧૯૩૬ પી.સી. ૨૫૩ – સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

૧.૨ ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(પ) સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ પક્ષકારને સુપ્રત કરવાની રહેશે. તદનુસાર, જ્યારે સહી કરેલ ચુકાદાની નકલ પક્ષકારને પોતે સુપ્રત કરવામાં ન આવે, તો તે અધિનિયમની કલમ ૩૩(પ) ની જોગવાઈઓનું પાલન ગણાશે નહીં. [ફકરો ૧૬]

નીલકંઠ સિદ્ધરામપ્પા નિંગશેટ્ટી વિ. કાશીનાથ સોમના નિંગાશેટ્ટી ૧૯૬૨ (૨) એસ.સી.આર. ૫૫૧; અને ઇસ્ટ ઇન્ડિયા હોટેલ્સ લિમિટેડ વિ. આગ્રા

ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ૨૦૦૧ (૨) એસ.સી.આર. ૫૮૨ = (૨૦૦૧) જ એસ.સી.સી. ૧૭૫ – અપ્રસ્તુત ઠેરવવામાં આવ્યા.

૧.૩ હાલના કેસમાં, ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ પક્ષકારને પોતે સુપ્રત કરવામાં આવી ન હતી અને પક્ષકારે તે ૧૫.૧૨.૨૦૦૪ ના રોજ મેળવી હતી, અને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ૩.૨.૨૦૦૫ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, તેથી એવું ઠેરવવું પડશે કે ઉક્ત અરજી અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ વિચાર્યા મુજબ ત્રણ મહિનાની નિયત મુદતમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી. [ફકરો ૧૭]

કેસ લો સંદર્ભ:

એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ દિલ્હી ૨૦૨ | સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો | પરિચ્છેદ ૬
૨૦૦૫ (૨) એસ.સી.આર. ૮૮૩ | આધાર રાખવામાં આવ્યો | પરિચ્છેદ ૬
એ.આઈ.આર. ૧૯૩૬ પી.સી. ૨૫૩ | સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો | પરિચ્છેદ ૬
૧૯૬૨ (૨) એસ.સી.આર. ૫૫૧ | અપ્રસ્તુત ઠેરવવામાં આવ્યા | પરિચ્છેદ ૮
૨૦૦૧ (૨) એસ.સી.આર. ૫૮૨ | અપ્રસ્તુત ઠેરવવામાં આવ્યા | પરિચ્છેદ ૮
૨૦૧૧ (૪) એસ.સી.આર. ૪૩૨ | સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો | પરિચ્છેદ ૯
૨૦૦૬ (૩) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૩૭૦ | તફાવત દર્શાવવામાં આવ્યો |
પરિચ્છેદ ૧૦ ૧૯૯૧ (૧) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૧૮૭ | તફાવત દર્શાવવામાં
આવ્યો | પરિચ્છેદ ૧૦

દીવાની અપીલી હકૂમત:

સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૨૩૮૬૦/૨૦૧૦.

એફએઓ (ઓએસ) નં. ૫૭૮/૨૦૦૯ માં નવી દિલ્હી ખાતેની દિલ્હી
હાઈકોર્ટના તારીખ ૦૪.૦૫.૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અરજદારો માટે રંજીત કુમાર, એન.એન. અગ્રવાલ, આશિષ મોહન, રોહિત ગાંધી, લીઝ મેથ્યુ.

સામાવાળા માટે કે.વી. વિશ્વનાથન, સી.એસ. રાજન, અશ્વથ સીતારામન, અભિષેક કૌશિક, મેહુલ એમ. ગુપ્તા, રુખ્સાના ચૌધરી, પી. રાજેશ, ઋત્વિક પાંડા.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અલ્તમસ કબીર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યો.

૧. આ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનમાં, પ્રશ્ન એ ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો છે કે શું આનિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૮૬, જે તે હવે પછી "૧૯૮૬ ના અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે, ની કલમ ૩૧(૫) અને કલમ ૩૪(૩) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, પક્ષકારના એજન્ટ પર લવાઈ ચુકાદાની બજવણી એ પક્ષકાર પર જ બજવણી સમાન છે કે કેમ.

૨. અરજદાર જમીનમાલિકોનું સંચાલન કરતી એક કમિટી છે, જેઓ મોતી સિનેમા કમ્પાઉન્ડ, ચાંદની ચોક, દિલ્હી ખાતે આવેલી બનારસ કૃષ્ણા એસ્ટેટના સહ-માલિકો છે. આ મિલકત સ્પષ્ટપણે ખત્રા પરિવાર અને શેઠ પરિવારની છે. સામાવાળા નં.૧ એ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ નોંધાયેલી એક પ્રાઇવેટ લિમિટેડ કંપની છે, અને તે રહેણાંક અને વ્યાવસાયિક બંને મિલકતોની એસ્ટેટ ડેવલપર અને બિલ્ડર છે. અરજદાર કમિટીએ તારીખ ૧૬ નવેમ્બર, ૧૯૯૦ ના રોજ એક સહયોગ કરાર (કોલાબોરેશન એગ્રીમેન્ટ) કર્યો હતો, જેના દ્વારા

સામાવાળા મોતી સિનેમા કમ્પાઉન્ડને વ્યાવસાયિક સંકુલમાં રૂપાંતરિત કરવા સંમત થયા હતા. ત્યારબાદ, ૨ મે, ૧૯૯૧ ના રોજ કરારમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા ચુકવણીની યોજના અંગે કેટલાક ફેરફારો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. કરારના અમલીકરણ અંગે પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદો ઊભા થતાં, સામાવાળાએ લવાદની નિમણૂક માટે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરી અને ૧૪ મે, ૨૦૦૧ ના હુકમ દ્વારા, દિલ્લી હાઇકોર્ટે ઉક્ત કોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ ન્યાયમૂર્તિ કે. રામામૂર્તિની એકમાત્ર લવાદ (સોલ આર્બિટ્રેટર) તરીકે નિમણૂક કરી. રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલી સામગ્રી પર વિચારણા કર્યા પછી, વિદ્વચેત લવાદે એવું ઠેરવીને પોતાનો ચુકાદો આપ્યો કે સામાવાળાએ સહયોગ કરારની શરતોનો ભંગ કર્યો છે અને અરજદારને સામાવાળા પાસેથી મળેલ રૂ. ૪૧ લાખની રકમ ચુકાદાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર પરત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો અને ઉક્ત મુદતમાં ચુકવણી ન કરવાના કિસ્સામાં, આ રકમ પર ચુકાદાની તારીખથી ચુકવણીની તારીખ સુધી વાર્ષિક ૧૨% ના દરે વ્યાજ લાગશે.

૩. રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે તેમ, વિદ્વચેત લવાદ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરાયેલ ચુકાદાની નકલો સંબંધિત પક્ષકારોના કાઉન્સિલ દ્વારા મેળવવામાં આવી હતી. જ્યાં સુધી સામાવાળાનો સંબંધ છે, નોંધ દર્શાવે છે કે ચુકાદાની નકલ ૧૩ મે, ૨૦૦૪ ના રોજ તેમના કાઉન્સિલ દ્વારા પ્રાપ્ત થઈ હતી. જો કે, ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ, ચુકાદો મળ્યાની

તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં સામાવાળા દ્વારા ચુકાદો રદ કરવા માટે કોઈ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી.

૪. ૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૫ ના રોજ, સામાવાળાએ વિદ્વેત લવાદના ચુકાદાને રદ કરવા માટે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ ઓ.એમ.પી. નં. ૫૧/૨૦૦૫ નામની અરજી દાખલ કરી. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, ઉક્ત અરજી ચુકાદો મળ્યાની તારીખથી ૯ મહિનાથી વધુના વિલંબ પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી. અરજદારના ઉક્ત વાંધા પર હાઈકોર્ટના વિદ્વેત સિંગલ જજ દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી હતી જેમણે ૨૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ ના પોતાના હુકમ દ્વારા સામાવાળાની અરજી સમયમર્યાદા બહાર હોવાના આધારે ફગાવી દીધી હતી. વિદ્વેત સિંગલ જજે અરજદારની આ દલીલ સ્વીકારી હતી કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) માં વપરાયેલ "પક્ષકાર" શબ્દમાં પક્ષકારના એજન્ટનો પણ સમાવેશ થશે.

૫. સામાવાળા દ્વારા એફ.એ.ઓ. (ઓએસ) નં. ૫૭૮/૨૦૦૯ દ્વારા ૫ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૯ ના રોજ બાબતને હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ લઈ જવામાં આવી હતી. સામાવાળાની એ દલીલ સ્વીકારતા કે ચુકાદાની બજવણી યોગ્ય રીતે થઈ ન હતી, ડિવિઝન બેન્ચે એવું ઠેરવીને ગુણદોષ પર ચુકાદા પરના વાંધાઓનો નિર્ણય કરવા માટે બાબતને સિંગલ જજને રિમાન્ડ કરી કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવા માટે, ચુકાદાની નકલ પક્ષકારને પોતે જ સુપ્રત કરવી પડે અને તેના કાઉન્સિલ પરની બજવણી એ ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ના અર્થમાં બજવણી ગણાતી નથી.

દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ઉક્ત ચુકાદા અને હુકમ સામે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી છે.

૬. આ કાર્યવાહીમાં પડકારવામાં આવેલ તેના નિર્ણય પર પહોંચવામાં, દિલ્હી હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે નેશનલ પ્રોજેક્ટ્સ કન્સ્ટ્રક્શન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. બુંદેલા બંધુ કન્સ્ટ્રક્શન્સ કંપની [એ.આઇ.આર. ૨૦૦૭ દિલ્હી ૨૦૨] ના પોતાના ચુકાદા અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. ટેક્કો ટ્રિચી એન્જિનિયર્સ એન્ડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ [(૨૦૦૫) ૪ એસ.સી.સી. ૨૩૯] માં આ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપ્યો હતો, જેણે બુંદેલા બંધુના કેસ (ઉપરોક્ત) માં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર વિચાર કર્યો હતો. ડિવિઝન બેન્ચે નાઝીર અહમદ વિ. કિંગ એમ્પેરર [(એ.આઇ.આર. ૧૯૩૬ પી.સી. ૨૫૩] ના પ્રખ્યાત કેસમાં પ્રિવી કાઉન્સિલના નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ આપ્યો હતો, જેમાં સ્પષ્ટપણે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે જો કોઈ ચોક્કસ રીતે કાર્યવાહી કરવાની આવશ્યકતા હોય, તો તે તે જ રીતે થવી જોઈએ અથવા તો બિલકુલ ન થવી જોઈએ. જો ચુકાદો પક્ષકારને સીધો જ બજાવવામાં આવ્યો હોત તો આ તમામ વિવાદો ટાળી શકાયા હોત તેવી નોંધ લેતા, ડિવિઝન બેન્ચે એ પણ નોંધ્યું કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(એચ) ને ધ્યાનમાં રાખીને, "પક્ષકાર" શબ્દની ચોક્કસ વ્યાખ્યાથી અલગ થવાનું કોઈ વાજબી કારણ ન હતું, જેનો અર્થ મધ્યસ્થતા કરારનો પક્ષકાર થાય છે.

૭. સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનના સમર્થનમાં રજૂ થતાં, વિદ્યેત સીનિયર એડવોકેટ શ્રી રંજીત કુમારે હાઇકોર્ટ સમક્ષ કરવામાં આવેલી દલીલોનું પુનરાવર્તન

કર્યું. વિઢ્યેત સીનિયર કાઉન્સિલે પુનરાવર્તન કર્યું કે ૧૨ મે, ૨૦૦૪ ના રોજ ચુકાદો આપ્યા પછી, લવાદ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરાયેલ તેની એક નકલ સામાવાળાના કાઉન્સિલ દ્વારા ૧૩ મે, ૨૦૦૪ ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી, જ્યારે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી માત્ર ૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૫ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) માં નિર્ધારિત ૩ મહિનાની મુદત કરતાં ઘણી બહાર હતી અને તેના પરંતુકમાં દર્શાવેલ વધારાની ૩ મહિનાની મુદત કરતાં પણ બહાર હતી. સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનમાં નિર્ણય માટેનો પ્રશ્ન મોટાભાગે કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) અને તેના પરંતુકની અર્થઘટન પર આધારિત હોવાથી, સંદર્ભના હેતુઓ માટે તે નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવે છે :-

"૩૪. લવાદી ચુકાદો રદ કરવા માટેની અરજી.

(૧)

(૨)

(૩) તે અરજી કરનાર પક્ષકારને લવાદી ચુકાદો મળ્યો હોય તે તારીખથી, અથવા, જો કલમ ૩૩ હેઠળ વિનંતી કરવામાં આવી હોય, તો લવાદી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તે વિનંતીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હોય તે તારીખથી ત્રણ મહિના વિત્યા પછી રદ કરવા માટેની અરજી કરી શકાશે નહીં:

પરંતુ જો કોર્ટને સંતોષ થાય કે અરજદારને ઉક્ત ત્રણ મહિનાની મુદતમાં અરજી કરતાં પૂરતા કારણસર રોકવામાં આવ્યા હતા, તો તે વધુ ત્રીસ દિવસની મુદતમાં અરજી સ્વીકારી શકશે, પરંતુ ત્યાર પછી નહીં."

૮. શ્રી રંજીત કુમારે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે પક્ષકારના એડવોકેટ પર ચુકાદાની બજવણી એ ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) ની જોગવાઈઓનું પર્યાપ્ત

પાલન હતું, જેમ કે નીલકંઠ સિદ્ધરામપ્પા નિંગશેટ્ટી વિ. કાશીનાથ સોમના
નિંગાશેટ્ટી [૧૯૬૨ (૨) એસ.સી.આર. ૫૫૧] માં આ કોર્ટની ચાર-
ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા ઠેરવવામાં આવ્યું હતું, જેને પાછળથી ઇસ્ટ ઇન્ડિયા
હોટેલ્સ લિમિટેડ વિ. આગ્રા ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી [(૨૦૦૧) ૪ એસ.સી.સી.
૧૭૫] માં અનુસરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી રંજીત કુમારે સબમિટ કર્યું કે નીલકંઠ
સિદ્ધરામપ્પા નિંગશેટ્ટીના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે પક્ષકારોના
વકીલોને જાણ કરવી એ ચુકાદો દાખલ કરવા વિશે પક્ષકારોને નોટિસની
બજવાણી સમાન છે.

૯. શ્રી રંજીત કુમારે સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર વિ. એ.આર.કે. બિલ્ડર્સ પ્રા. લિ.
[(૨૦૧૧) ૪ એસ.સી.સી. ૬૧૬] માં આ કોર્ટના નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ
આપ્યો, જેમાં આ કોર્ટે, ટેક્કો ટ્રિચી એન્જિનિયર્સના કેસ (ઉપરોક્ત) માં તેના
અગાઉના નિર્ણયને અનુસરીને, ઠેરવ્યું કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ
૩૧(૫) માં માત્ર ચુકાદાની કોઈપણ પ્રકારની નકલની સુપ્રતગી જ નહીં, પરંતુ
લવાઈ ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરાયેલ ચુકાદાની નકલ
સ્વીકારવામાં આવી છે. વિદ્યેત કાઉન્સિલે નિર્દેશ કર્યો કે ઉક્ત નિર્ણયમાં,
માનનીય ન્યાયાધીશોએ એ હકીકતની નોંધ લીધી હતી કે વિદ્યેત લવાઈ
તરફથી તેમને ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ પૂરી પાડવામાં થયેલી ભૂલનો અયોગ્ય
લાભ લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો હતો, પરંતુ આખરે ઠેરવ્યું કે તેનાથી
કાનૂની સ્થિતિ બદલાશે નહીં અને ચોક્કસ કેસની હકીકતો અનુસાર કાયદાને
બદલવો ખોટો રહેશે.

૧૦. વધારાના ગ્રાઉન્ડ તરીકે, શ્રી રંજીત કુમારે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૨૩ રૂલ ૩ સાથે વાંચવામાં આવતા ઓર્ડર ૩ રૂલ ૧ હેઠળ "પક્ષકારો દ્વારા સહી કરાયેલ" શબ્દોના ઉપયોગનો સંદર્ભ આપ્યો, જે જોગવાઈ કરે છે કે આવી કોર્ટમાં પક્ષકાર દ્વારા કરવા માટે કાયદા દ્વારા સક્ષમ અથવા અધિકૃત કરવામાં આવેલ કોઈપણ હાજરી, અરજી અથવા કાર્ય, તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ પણ કાયદા દ્વારા અન્યથા સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય, પક્ષકાર દ્વારા રૂબરૂમાં, અથવા તેના માન્ય એજન્ટ દ્વારા, અથવા વતી હાજર થતા, અરજી કરતા અથવા કાર્ય કરતા વકીલ દ્વારા કરવામાં આવી શકે છે. શ્રી રંજીત કુમારે દલીલ કરી હતી કે પક્ષકાર દ્વારા તેના એડવોકેટ/એજન્ટની તરફેણમાં કરાયેલા વકાલતનામાના આધારે, આવું વકાલતનામું ધરાવતા એડવોકેટ પર બજવવામાં આવેલી નોટિસ એ પક્ષકાર પર જ નોટિસની બજવણી સમાન છે, જેમ કે પુષ્પા દેવી ભગત વિ. રાજેન્દર સિંહ અને અન્ય [(૨૦૦૬) ૫ એસ.સી.સી. ૫૬૬] ના કેસમાં ઠેરવવામાં આવ્યું હતું.

૧૧. બાયરામ પેસ્ટનજી ગારીવાલા વિ. ભારત સરકાર અને અન્ય [(૧૯૯૨) ૧ એસ.સી.સી. ૩૧] માં આ કોર્ટ દ્વારા આવો જ વ્યુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા આ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે "પક્ષકારો દ્વારા સહી કરાયેલ" આભાસમાં "તેના વકીલ દ્વારા સહી કરાયેલ" નો સમાવેશ થશે. શ્રી રંજીત કુમારે સબમિટ કર્યું કે એકવાર પક્ષકાર દ્વારા તેના એડવોકેટની તરફેણમાં વકાલતનામું કરવામાં આવે તે પછી, ઉક્ત એડવોકેટ તેવા કાર્યો કરવા માટે સક્ષમ હતા જે પક્ષકાર પોતે કરી શકતો હતો. તદ્દનુસાર, દિલ્હી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઉપરોક્ત નિર્ણયો

વિરુદ્ધ એવું ઠેરવવામાં ભૂલ કરી હતી કે વિદ્વચેત લવાદ દ્વારા સામાવાળાના કાઉન્સિલ પર ચુકાદાની સહી કરેલી નકલની બજવણી એ ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી, જે સ્પષ્ટપણે આદેશ આપે છે કે નકલ દરેક પક્ષકારને સુપ્રત કરવાની હતી.

૧૨. શ્રી રંજીત કુમાર દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોનો વિરોધ કરતા, વિદ્વચેત સીનિયર એડવોકેટ શ્રી કે.વી. વિશ્વનાથને પ્રથમ એવું ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે એકવાર વિદ્વચેત લવાદ સમક્ષ સુનાવણી પૂર્ણ થઈ જાય અને તેના દ્વારા ચુકાદો આપી દેવામાં આવે, તે પછી તેની તરફેણમાં કરાયેલા વકાલતનામા દ્વારા એડવોકેટને આપવામાં આવેલી સત્તાનો અંત આવે છે અને વિદ્વચેત એડવોકેટ હવે તેના આધારે કામ કરવા માટે હકદાર નથી. તદનુસાર, જો શ્રી રંજીત કુમારની દલીલો સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, ઉક્ત એડવોકેટ પરની બજવણી એ પક્ષકારના એજન્ટ પર પણ બજવણી ગણાશે નહીં. શ્રી વિશ્વનાથને, જોકે, દલીલ કરી હતી કે પક્ષકારના વિદ્વચેત એડવોકેટ પરની બજવણીને પક્ષકાર પર જ ચુકાદાની બજવણી તરીકે ગણી શકાય નહીં, જેમ કે પુષ્પા દેવી ભગતના કેસ (ઉપરોક્ત) માં શ્રી રંજીત કુમાર દ્વારા સંદર્ભ આપવામાં આવેલા તે જ નિર્ણયમાં ખૂબ જ સ્પષ્ટપણે ઠેરવવામાં આવ્યું હતું.

૧૩. ટેક્સો ટ્રિચી એન્જિનિયર્સના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટની ત્રણ-ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપતા, શ્રી વિશ્વનાથને સબમિટ કર્યું કે તેમાં આપવામાં આવેલો નિર્ણય આ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા મુદ્દાને પૂર્ણપણે આવરી લે છે. વિદ્વચેત કાઉન્સિલે સબમિટ

કર્ચુ કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૩) ના અર્થઘટન પર, વિદ્વચેત ન્યાયાધીશોએ ઠેરવ્યું હતું કે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૨(એચ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ "પક્ષકાર પર બજવણી" ને લવાદ સમક્ષની કાર્યવાહી સાથે સીધી રીતે જોડાયેલી અને સંકળાયેલી અને કાર્યવાહી પર નિયંત્રણ ધરાવતી વ્યક્તિ તરીકે અર્થઘટન કરવું પડશે, કારણ કે તે લવાદી ચુકાદાને સમજવા અને મૂલ્યાંકન કરવા અને કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી કરવાની જરૂર છે કે કેમ તે અંગે નિર્ણય લેવા માટે શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ હશે.

૧૪. પુષ્પા દેવી ભગતના કેસ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણય અંગે, શ્રી વિશ્વનાથને સબમિટ કર્યું કે તે તદ્દન અલગ હકીકતો પર આપવામાં આવ્યો હતો જેને આ કેસની હકીકતો પર લાગુ કરી શકાય નહીં. શ્રી વિશ્વનાથને સબમિટ કર્યું કે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનમાં પડકારવામાં આવેલા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણયમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી, જેને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૧૫. બંને પક્ષકારો વતી કરવામાં આવેલી દલીલોની નોંધ લીધા પછી અને ખાસ કરીને ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) અને કલમ ૩૪(૩) ની જોગવાઈઓ સાથે વાંચવામાં આવતી ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(એચ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ "પક્ષકાર" શબ્દને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે આ કાર્યવાહીમાં પડકારવામાં આવેલા દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવા તરફ ઉત્સુક નથી. "પક્ષકાર" શબ્દની ટેક્કો ટ્રિચી એન્જિનિયર્સના કેસ (ઉપરોક્ત) માં અને અહિંયાં ઉપર ઉલ્લેખિત એ.આર.કે.

બિલ્ડર્સ પ્રા. લિ.ના કેસ (ઉપરોક્ત) માં પણ પૂરતી ચર્ચા કરવામાં આવી છે. કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર વતી એડવોકેટ માટે કાર્ય કરવું અને પતીડ કરવું એ એક વાત છે અને એડવોકેટ માટે પક્ષકાર પોતે બનીને કાર્ય કરવું એ બીજી વાત છે. ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(એચ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ "પક્ષકાર" શબ્દ સ્પષ્ટપણે એવી વ્યક્તિ સૂચવે છે કે જે મધ્યસ્થતા કરારનો પક્ષકાર છે. ઉક્ત વ્યાખ્યા કોઈ પણ રીતે એવી રીતે લાયક ઠરતી નથી કે જેથી તેમાં તેવા કરારના પક્ષકારના એજન્ટનો સમાવેશ થાય. તેથી, ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(પ) અને કલમ ૩૪(૨) માં કરવામાં આવેલ કોઈપણ સંદર્ભનો અર્થ માત્ર પક્ષકાર પોતે જ હોઈ શકે અને તેનો કે તેણીનો એજન્ટ, અથવા વકાલતનામાના આધારે કાર્ય કરવા માટે અધિકૃત એડવોકેટ નહીં. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, કલમ ૩૧(પ) નું યોગ્ય પાલન એટલે પક્ષકારને પોતે જ લવાઈ ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ સુપ્રત કરવી અને તેના એડવોકેટને નહીં, જે સંબંધિત પક્ષકારને ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ આગળ વધવાનો અધિકાર આપે છે.

૧૬. પુષ્પા દેવી ભગતના કેસ (ઉપરોક્ત) માં લેવાયેલો વ્યુક્ત કાર્યવાહીમાં જ પક્ષકાર વતી કાર્ય કરવા માટે એડવોકેટને આપવામાં આવેલી સત્તાના સંદર્ભમાં છે, જે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(પ) જેવી જોગવાઈનો સંબંધ છે ત્યાં સંતોષાઈ શકે નહીં. ઉક્ત જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ પક્ષકારને સુપ્રત કરવાની રહેશે. તદનુસાર, જ્યારે સહી કરેલ ચુકાદાની નકલ પક્ષકારને પોતે સુપ્રત કરવામાં ન આવે, તો તે અધિનિયમની કલમ

૩૧(૫) ની જોગવાઈઓનું પાલન ગણાશે નહીં. નીલકંઠ સિદ્ધરામપ્પા નિંગશેટ્ટીના કેસ (ઉપરોક્ત) માં શ્રી રંજીત કુમાર દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ અન્ય નિર્ણય મધ્યસ્થતા અધિનિયમ, ૧૯૪૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧(૫) ની જોગવાઈઓ જેવી સમાન જોગવાઈ ન હતી. તેથી, ઉક્ત નિર્ણય આ કેસની હકીકતો પર પણ લાગુ થશે નહીં.

૧૭. હાલના કેસમાં, ચુકાદાની સહી કરેલી નકલ પક્ષકારને પોતે સુપ્રત કરવામાં આવી ન હતી અને પક્ષકારે તે ૧૫ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ ના રોજ મેળવી હતી, અને અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૫ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, તેથી એવું ઠેરવવું પડશે કે ઉક્ત અરજી ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૩૪(૩) હેઠળ વિચાર્યા મુજબ ત્રણ મહિનાની નિયત મુદતમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી. પરિણામે, અત્રેના અરજદાર વતી લેવામાં આવેલ વાંધો ટકી શકે તેમ નથી અને, અમારા મતે, દિલ્લી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા યોગ્ય રીતે રદબાતલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૮. પરિણામે, સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન નિષ્ફળ જવી જોઈએ અને તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૧૯. જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કરવામાં આવશે નહીં.

સ્પે.લી.પી. ફગાવાઈ.

This Judgment has been translated using AI tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.